

Ügyiratszám: MN/19283-13/2012.

Tárgy: hivatalból indított eljárás megszüntetése

Ügyintéző: **személyes adat**

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsának

1640/2012. (IX.12.) számú

VÉGZÉSE

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa (a továbbiakban: **Médiatanács**) a dr. Lipták Eszter ügyvéd (1143 Budapest, Stefánia út 61.) által képviselt **Hír Televízió Zrt.** (1033 Budapest, Szentendrei út 89-93.; a továbbiakban: **Médiaszolgáltató**) Hír TV médiaszolgáltatása által 2012. március 30-án 22:32:15-kor sugárzott „*Célpont*” című műsorszámmal, valamint annak március 31-én 18:31:40-kor és április 1-jén 10:06:30-kor sugárzott ismétléseivel kapcsolatban - az emberi méltóság tiszteletben tartását előíró, valamint a gyűlöletkeltés és a kirekesztés tilalmára vonatkozó törvényi rendelkezés megsértése tárgyában - hivatalból indított eljárását

megszünteti.

E végzés ellen fellebbezésnek nincs helye. A végzés felülvizsgálata a végzés közzétételétől számított 15 napon belül a Fővárosi Törvényszékhez címzett, a Médiatanácshoz három példányban benyújtott kérelemben kezdeményezhető. A bíróság a végzést nemperes eljárásban 30 napon belül vizsgálja felül.

Indokolás

A Médiatanács a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: **Mttv.**) 167. § (1) bekezdésében foglalt általános hatósági felügyelet keretében, hivatalból - prof. dr. Szabó Máté, az alapvető jogok biztosának megkeresése nyomán - vizsgálta a Médiaszolgáltató Hír TV csatornájának 2012. március 30-án sugárzott „*Célpont*” című műsorszám „*Felzárkóztató*” című összeállítását, illetve annak március 31-én és április 1-jén sugárzott ismétléseit, és az alábbiakat tapasztalta.

A „*Célpont*” című oknyomozó magazinműsor 2012. március 30-i adása a roma-magyar együttélés problémáját tűzte napirendre. A kérdéskör kapcsán megszólaltatták a településen élő romákat, az ottani lopások károsultjait, valamint a polgármestert és az ellenzék, valamint a kormányzat képviselőit is. A kárvallottak közül néhányan a lopásokat - általánosítva - a cigányoknak tulajdonították. A polgármester szintén arról beszélt, hogy a romák állandó rendőri felügyeletet igényelnek, ugyanakkor ő már pontosította a problémák forrását. Elmondása szerint a betörések és lopások főként az „*újonnan betelepülő roma családok*” kontójára írhatóak. A bűncselekmények kapcsán a helyi kisebbségi vezető hasonló véleménynek adott hangot, ő is az új lakosokat vádolta a tulajdon ellen elkövetett normaszegésekkel. A Jobbik képviselői az állami programok hatástalanságát kritizálták, illetve a gyöngyöspatai forgatókönyvet helyezték kilátásba a helyzet konzerválódása esetén. A kormány részéről felelős államtitkár az előbbieken említett párt politikáját kritizálta, amely - véleménye szerint - közösségromboló, és nem szolgálja a probléma megoldását. A riport által felvetett gondokról az LMP képviselőit nem sikerült megszólaltatni, továbbá Horváth Aladár jogvédő sem nyilatkozott. Az előbbi párt elzárkózott az interjútól, a jogvédő pedig nem válaszolt a telefonos megkeresésekre.

A Médiaszolgáltató a hatósági ellenőrzés megállapítása szerint a vizsgált műsorszámot három alkalommal szerkesztette műsorba (elsőként 2012. március 30-án 22:32:15-kor, majd március 31-én 18:31:40-kor, végül április 1-jén 10:06:30-kor).

Losonczi Kata műsorvezető a következő szavakkal vezette be a romákkal foglalkozó szegmenst:

„Rettegő nyugdíjasok Kerecsenden, lopás, rablás, önkényes lakásfoglalás mindennapos esetek. Milliókat költött az állam a roma közművelődési programra, de a beköltözőket nem sikerült felzárkóztatni, megbélyegzett cigányok a Dankó Pista utcában. A Jobbik gyöngyöspatai forgatókönyvet emleget, az LMP és a jogvédők még nem értek ide. Célpontban gádzsik és romák Hevesben. Hevesben a Célpont. Bárhová mehettünk volna a megyében, de Kerecsendről jöttek a hírek. Lopás, rablás, helyszíni bejárást tartottunk. Kerecsenden lassan halad a roma felzárkóztatás, a Heves megyei falu ugyan nyert támogatást különböző programok beindításához, de a pénz egyre kevesebb, a probléma pedig egyre több. Tudjuk, hogy ebből a riportból nagy balhé lesz, de akkor sem mondhatunk mást, mint azt, hogy Kerecsenden durvul az élet.”

Elsőként egy önkényes lakásfoglalással kapcsolatos esetet jártak körbe. Mivel a ház lakatlan volt, a szomszédot kérdezték az incidensről.

Mészáros Istvánné: *„Féltem, egyszerűen féltem, egyedül vagyok, itt erre sok magamfajta korú idős, egyedülálló nő van, és bizony féltem tőlük...”*

Később elmondta, hogy a lakása melletti házból szerelés és kopácsolás hangjai hallatszottak, majd égettek. A szomszédban zajló eseményekhez hasonló ügyek azóta szaporodtak meg, mióta ekkor még pontosabban nem körülírt személyek jelentek meg a környéken. A riportter később megjegyezte, hogy az interjúalany nem ok nélkül retteg, hiszen előzőleg már többször kirabolták.

Mészáros Istvánné: *„Elvitték a pénzemet, meg elvitték, a férjemnek volt egy nagyon értékes zsebkönyve.”*

Majd Sári László polgármester mutatta be az önkényes lakásfoglalókat. Elmondása szerint egyikük éppen a napokban szabadult a börtönből, továbbá két lakatlan házat törtek fel, ahonnan elsősorban fémtárgyakat tulajdonítottak el.

Ezt követően Molnár Attila mezőőr nyilatkozott, aki kijelentette, hogy a falu 70 százalékát már meglopták.

Molnár Attila: *„A legnagyobb probléma a cigánysággal van, 98 százalékban, esetleg 2 százaléka magyar, azért magyarban is van azért ilyen, aki nem igazán tisztességes, de zöme cigányság, őnekik aztán semmi sem szent már most. Falopások, volt terménylopás, kukoricalopás. Valamelyik nap is volt ilyen, hogy itt egy szélső, lakatlan házban fogtam meg cigányokat. Két főt, akik fürdőkádat bontottak ki a fürdőszobából, elviszik és leadják a MÉH-be.”*

Losonczi Kata: *„Molnár Attilára már sarlóval és botokkal is rátámadtak tolvajok, az ügy egyelőre folyamatban van. A helyi gombaüzemből is sok fémnek kelt lába, de fákat is kivágtak a területről...”*

Később Izsó Endre termelési vezető azt hangsúlyozta, hogy vannak közöttük nagyon dolgozó és jó műszaki szakemberek is. Ezt követően a szerkesztő megjegyezte, hogy a településen alig akadt olyasvalaki, akit nem ért volna valamilyen kár. Majd bemutattak egy elhagyott házat, ahonnan leszerelték a vízórat, amit elmondásuk szerint pár ezer forintért lehet értékesíteni a fémkereskedésekben. Később több sértett, Gasparovics Attila és „Anni néni” is megszólalt, utóbbi az „ők” személyes névmással jelölte a támadókat, csak egy későbbi megnyilatkozásából derült ki, hogy kiket rejt a szó.

Anni néni: *„...ezeknek a cigányoknak olyan uralmuk van, hogy én sehol sem vagyok, itt vannak, itt vannak a számba, itt lopnak, itt röhögnek.”*

Ezt követően Gizi néni nyilatkozott, a roma asszony a szomszéd Dankó Pista utcából menekült Anni néni mellé, mivel eredeti lakóhelyén már elviselhetetlen volt a helyzet. Nyilatkozata szerint tőle fát loptak, majd homályos beszámolójában tanúságot adott a terror és a „profizmus” megnyilvánulásairól.

A későbbiekben a polgármester próbálta megvilágítani a konfliktusok gyökerét.

Sári László: *„Én azt állítom, hogy a roma lakta településeken, ahol nagy számban élnek romák, ott igenis indokolt az állandó rendőri jelenlét, azért, hogy ne legyen baj. Általában nem a tösgyökeres, itteni roma lakossággal van baj, és nem az idősebbekkel, hanem az ide beköltöző, illetve az ő gyerekeik, akik állandó problémát okoznak.”*

Ezt követően a nézők a Dankó Pista utca (a „cigánysor”) lakóival ismerkedhettek meg. Beszámoltak arról, hogy a környék kertjeit önkormányzati segítséggel felszántották, ahol veteményezésbe fogtak. A képsorokon az utca lakói a földjeiken dolgoztak, egyikük bemutatta, milyen terményeket ültettek el. Majd Suha László kisebbségi önkormányzati képviselő nyilatkozott. Álláspontja szerint a településen történt lopások indokolatlanul nagy figyelmet kaptak, amely egy bizonyos személynek köszönhető, aki nem szereti a romákat. A „médiakampány” hatásaként rendkívül rossz kép alakult ki a településről és az itt élő romákról, a képviselő fajgyűlöletet emlegetett. Később a cigánysor lakói a lehetetlen anyagi körülményeiket mutatták be, elhangzott, hogy a szociális segélyből nem lehet megélni, több háztartásban is kikötötték a villanyt és a vizet. Egy másik lakó a rendőrség visszaéléseiről beszélt.

Majd elhangzott, hogy a település lakói közül többen a Jobbik képviselőitől kértek segítséget. Schneider Tamás országgyűlési képviselő szerint a faluban a cigány felzárkóztatásra elköltött 340 millió forint *„nem látszik meg a település lakosain, illetve a roma lakosságon”*. A polgármester szerint azonban a program sikeres volt, hiszen óvodai felzárkóztatást és napközit biztosítanak a romáknak. Ezt követően Zagyva György jobbikos képviselő is nyilatkozott a kialakult konfliktusról.

Zagyva György Gyula: *„Ha nem rendeződnek az állapotok záros határidőn belül, akkor a gyöngyöspatai példára megvannak a terveink. Fejezzék be a cigányok a rablást, a fosztogatást, a rendőrök meg csináljanak bűnmegelezést, és akkor nyugodtan élhet ez a falu. De hát sajnos nem ez történik, és már megint alulról kell megszervezni a különböző térségeknek a védelmét.”*

Az ellenzéki felvetésekre Balog Zoltán államtitkár reagált. Álláspontja szerint a Jobbik megoldása csak zülleszt a közösségeket, rombolni mindig könnyebb, mint építeni.

A riport végén a szerkesztő elmondta, hogy mind az LMP-t, mind Horváth Aladárt megpróbálták megszólaltatni a kérdésben. A parlamenti párt képviselői nem kívántak nyilatkozni az általuk ismeretlen problémáról, az ismert roma jogvédő pedig nem vette fel a telefont. Az információk elhangzása közben a riporternőt mutatták, aki a már levetített interjú szituációkban, illetve más helyzetekben beszélgetett a település roma lakosaival. Majd a következő sorokkal zárult a beszámoló:

Losonczi Kata: *„Riportunk után biztos lesz, aki sztereotípiák erősítését, rasszizmust emleget, de ezt már megszoktuk, de legalább szó lesz a kerecsendiek problémáiról.”*

A hatósági ellenőrzés megállapításai alapján felmerült a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban: **Smtv.**) 14. § (1) bekezdésében, továbbá a 17. § (1) és (2) bekezdésében foglalt rendelkezések megsértése.

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: **Ket.**) 29. § (1) bekezdésében foglaltak alapján, a Médiatanács az

Mttv. 182. § c) pontjában foglalt hatáskörében hivatalból 2012. július 25-én hatósági eljárást indított a Médiaszolgáltatóval szemben, melyről 1469/2012. (VII.25.) számú, MN/19283-7/2012. ügyiratszámú végzésében a Ket. 29. § (3) bekezdés a) pontja alapján, a Ket. 29. § (5) bekezdés szerinti tartalommal értesítette a Médiaszolgáltatót, tájékoztatta a hatósági ellenőrzés megállapításairól, továbbá felhívta a figyelmét arra, hogy az eljárás során a Ket. 51. § (1) bekezdése alapján nyilatkozattételi és a Ket. 68. § (1) bekezdése alapján iratbetekintési jog illeti meg.

A Médiaszolgáltató - megfelelően igazolt jogi képviselője, dr. Lipták Eszter ügyvéd útján - 2012. szeptember 3-án érkezett nyilatkozatában előadta, hogy véleménye szerint az összeállításban maradéktalanul tiszteletben tartotta az emberi méltóságot, valamint az általa közzétett médiatartalom nem lehetett alkalmas a roma etnikai kisebbség elleni gyűlölet keltésére, továbbá e kisebbség kirekesztésére.

Előadta továbbá, hogy a roma etnikai kisebbséget érintő közművelődési programról, valamint a Kerecsendet érintő, roma-magyar együttélési problémákról készített összeállítást, mely sokoldalú, időszerű és kiegyensúlyozott volt. A kérdéskör kapcsán számos riportalanyt szólaltatott meg. A megszólaltatottak között voltak olyan személyek, akik a roma etnikai kisebbség kapcsán negatív véleményt fogalmaztak meg, de olyan személy is nyilatkozott, aki elismerően szólt a roma etnikai kisebbségről.

A Médiaszolgáltató annak érdekében, hogy minél teljesebb képet nyújtson a nézőknek, több, a riportban nem szereplő személyt is megkeresett (pl. ellenzéki politikai párthoz tartozó politikust, illetve jogvédőt), és megpróbálta őket megszólaltatni. A hivatkozott személyek azonban vagy nem kívántak megszólalni, vagy a Médiaszolgáltató az összeállítás adásba szerkesztéséig nem tudta őket elérni.

A Médiaszolgáltató álláspontja szerint a nagyszámú és sokféle szakma területen tevékenykedő (politikus, államtitkár, kisebbségi önkormányzati képviselő, mezőőr, termelési vezető, helyi nyugdíjas), továbbá a roma és nem roma személyek megszólaltatásával megfelelően árnyalta a kérdéskört. Véleménye szerint az összeállítás sem tartalmában, sem annak stílusában, vagy műsorszerkesztési elemeiben nem valósított meg jogszabálysértést.

A Médiaszolgáltató hangsúlyozta továbbá, hogy maga is elítél mindenfajta kirekesztésre, vagy gyűlölet keltésére, illetve az emberi méltóság megsértésére alkalmas bármely magatartást, megnyilvánulást.

A Médiatanács a rendelkezésre álló adatok, különösen a hatósági ellenőrzés megállapításai, a Médiaszolgáltató nyilatkozata és az összeállítás részletes vizsgálata alapján az alábbiakat állapította meg:

Emberi méltóság, az Smtv. 14. § (1) bekezdése

Az Smtv. 14. (1) bekezdése szerint „a médiatartalom-szolgáltatónak az általa közzétett médiatartalmakban, illetve azok készítése során tiszteletben kell tartania az emberi méltóságot.”

Az Alaptörvény II. cikke pedig a következőket rögzíti: „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában az emberi méltósághoz való jog a legátfogóbb személyiségi jog, minden más személyiségi jog ún. anyajoga, amiből bármely, akár a törvényekben nevesített, akár nem nevesített személyiségi jog védelme levezethető.

Az Alkotmánybíróság 23/1990. (X. 31.) számú határozata szerint az emberi méltóság, mint emberi alapjog tartalma a következő: „Az emberi méltóság, mint a személyiség integritása az emberi léttel együtt az emberi lényegét jelenti. A méltóság ember voltunknak és

értékünknek felemelő, és feltétlen tiszteletet parancsoló volta, emberi lényünk rangja. Az emberi jogok katalógusában, és a modern alkotmányokban az emberi élet, és méltóság ezért elsősorban nem is mint alapjogok, hanem mint a jogok forrásai, mint jogon kívüli értékek szerepelnek, amelyek sérthetetlenek.”

Az Alkotmánybíróság 64/1991. (XII. 17.) számú határozatában kimondta, hogy *„az emberi méltóság azt jelenti, hogy az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá...”*

A 165/2011. (XII. 20.) AB határozat indokolása megállapítja, hogy a média *„rombolást tud végezni az emberi jogok, különösen az emberi méltóság tiszteletének kultúrájában”,* tehát e kultúra védelme lehet a médiaszabályozás célja. Ezt követően az indokolás leszögezi, hogy *„indokolt, hogy a hatóság – e jogok intézményes tartalmát érintő körben – (...) a közösség érdekében fellépessen a jogsértővel szemben”* [IV. 2. 2. 2. pont].

Bár a riportban megszólaltatott személyek egy része a bűncselekmények elkövetőiként a romákat nevezte meg (Molnár Attila mezőőr: *„a legnagyobb probléma a cigánysággal van, 98 százalékában...; Anni néni: „...ezeknek a cigányoknak olyan uralmuk van, hogy én sehol sem vagyok, itt vannak, itt vannak a számba, itt lopnak, itt röhögnek.”; Zagyva György Gyula jobbikos képviselő: „Ha nem rendeződnek az állapotok záros határidőn belül, akkor a gyöngyöspatai példára megvannak a terveink. Fejezzék be a cigányok a rablást, a fosztogatást...”*), a település polgármestere, a helyi kisebbségi vezető és egy termelési vezető megnyilatkozásai útján tisztázódott az is, hogy a településen elkövetett bűncselekmények nem az egész roma közösség, hanem csak néhány személy számlájára írhatók.

A helyi gombaüzem vezetője elmondta, hogy *„nagyon sok gombaszedő asszony van közülük, akik nagyon jól dolgoznak, kiválóan, és le a kalappal. Műszaki vonalon vannak nagyon jó traktorosok, rakodógép-kezelők”*. A település polgármestere is előadta, hogy általában nem a tősgyökeres, roma lakossággal van a baj, és nem az idősebbekkel, hanem a beköltözőkkel, illetve az ő gyerekeikkel.

A cigányság *megbélyegzésével* kapcsolatban pedig Suha László kisebbségi önkormányzati képviselő nyilatkozott: *„Jó, nem mondjuk azt, hogy nem volt lopás, van lopás, de nem annyi lopás, mint ahogy azt a tévében több helyen felröppentették. Van nálunk egy fiatalember...aki a romaságot nem nagyon szereti, és úgy felfújta az egészet, hogy az egész cigányság, aki itt van 1950 főből, mindet leégette...körülbelül 5% van olyan, akik tényleg a lopásból élnek. És ... ezek a bevándorló emberek, akik csinálják nekünk ezt a feszültséget...”*. A megszólaltatott kisebbségi önkormányzati képviselő is elismerte a lopásokat, a számukat viszont vitatta. Nyilatkozata hozzájárulhatott a sztereotípiák csökkentéséhez, továbbá elősegíthette a témával kapcsolatos objektív kép kialakítását. Zagyva György jobbikos képviselő felvetéseire pedig Balog Zoltán államtitkár reagált.

A témával kapcsolatban a település néhány roma polgárát is megszólaltatták, a megkérdezettek többsége a pénztelenségben látta a problémát (*„lehetne tenni a cigányságnak, lehet, hogy nem is volna akkor lopás vagy betörés, mert ha én is éheznék vagy éhezne az unokám, én is elmennék a kertekbe...azt mondanám adjatok, mert máma nem ettünk ... mert huszonegyezer forintból nem lehet már megélni...”*) továbbá egy roma asszony azt is elmondta, hogy *„van amikor büntetlenül vádolják az embereket, meg az is igaz, hogy van amikor lopnak is, de nemcsak a cigányok lopnak, a magyarok is, nem is keveset”*.

Az összeállításban az is elhangzott, hogy a polgármester a 2005. óta tartó több elemből álló felzárkóztatási programot sikeresnek tartja, működtetnek délutáni napközit, a leendő óvodásoknak felzárkóztatást, és a Dankó Pista utca lakóiról készült képsorok bemutatása alatt a narrátor elmondta, hogy van, aki kosárfonásból keresi meg a kenyérre valót, a kerteket már önkormányzati segítséggel felszántották, és sokan veteményezésbe fogtak.

A riportban alkalmazott szerkesztési mód, a téma több oldalról történő körüljárása, és - a nyilatkozatok által - a problémák közelebbi azonosítása elősegítette a téma megfelelő feldolgozását. A műsorszám feldolgozási módja utal arra, hogy az nem az egész kisebbséget jellemző vélemény kialakítására irányult. Valóban szó esett a romák által elkövetett lopásokról, azonban az összeállítás a nyilatkozatok révén tisztázta, hogy azok nem a település teljes roma lakosságára vonatkoznak. A megszólaltatott roma lakosok útján az is kifejeződött, hogy a bizonyos bűnelkövetések a cigányság részéről is ismertek („nemcsak a cigányok lopnak”, *Jó, nem mondjuk azt, hogy nem volt lopás, van lopás, de nem annyi lopás...*”, „*lehetne tenni a cigányságnak, lehet, hogy nem is volna akkor lopás vagy betörés*”).

A fenti példákon keresztül látható, hogy a műsor a hazai roma kisebbséget nem egy homogén, kizárólag negatív tulajdonságokkal bíró, a társadalom által – etnikai származásuk miatt – elítélt közösségként mutatta be. A műsorban több alkalommal hangoztatták a megszólalók, hogy nincs probléma az együttéléssel romák és nem romák között, a gondot az jelenti, hogy a romák által elkövetett bűncselekmények miatt azonos módon ítélik meg őket.

Igaz ugyan, hogy a műsor elsősorban a roma közösség egy részében tapasztalható problémákra reagált, és szót ejtett romák által elkövetett bűncselekményekről, egyéb elítélendő magatartásformákról, de ez legfeljebb a roma közösség egy részével, egyes tagjaival szemben volt alkalmas a nézők véleményének negatív irányba terelésére. Azaz, a műsor nem általánosított, nem bélyegzett meg egy teljes társadalmi csoportot, hanem annak egyes elemeiről nyilatkozott.

A műsor azt az üzenetet közvetíti, hogy a probléma nem a romák – nem romák közti együttélés során merül fel, hanem a társadalmi együttélés normáit tiszteletben nem tartó romák, illetőleg mindenki más között húzódik. A műsorban megszólalt roma származású nő ékes bizonyítéka annak, hogy a problémát nem az etnikai hovatartozás jelenti, hanem az együttélés szabályainak betartása, tiszteletben tartása, avagy azok semmibe vétele.

A fentiekre tekintettel az összeállítás nem volt alkalmas a roma közösség emberi méltóságának megsértésére. A riport nem közvetített olyan tartalmat, amely a cigányság emberi mivoltát megkérdőjelezte volna, és az összeállítást egészét - nem pedig részleteket - tekintve, az sem állapítható meg, hogy a műsorszám az egész roma közösségre jellemző, faji alapú kollektív jellemvonással ruházta volna fel az etnikai kisebbséget.

A műsorszám nem egységesen tünteti fel antiszociális, összeférhetetlen, bűnözői életvitelű közösségként a cigányságot, mindössze a roma kisebbség egyes, a problémát testközelből megélt tagjainak véleményét közvetíti a közönség felé. Az emberi méltóság sérelméről az ehhez hasonló műsorokban akkor lehetne szó, ha a műsor egy teljes társadalmi csoport (a teljes roma közösség) másodrendűségére, egyenlő emberi méltóságától való megfosztására, annak hiányára vonatkozó tartalommal bírt volna. Az emberi méltóság értéke ugyanis azáltal sérül, ha a nézők olyan véleményeket hallhatnak, amely alapján az nem egyenlő, nem általánosan érvényesülő, nem korlátozhatatlan, arról le lehet mondani, azt áruba lehet bocsátani. A nézőket ellenben nem lehet elzárni a vitás, feszült közéleti kérdésekkel kapcsolatos véleményektől. A dokumentumfilm így nem közvetített olyan tartalmat, amely miatt indokolt lehetne a hatósági fellépés a minden embert egyenlő mértékben és módon megillető emberi méltóság intézményes védelme érdekében.

Gyűlöletkeltés, kirekesztés – az Smtv. 17. § (1) és (2) bekezdése

Az előbbieken kifejtettek alapján megállapítható, hogy a műsorszám - azon túl, hogy az emberi méltóság megsértésére nem volt alkalmas - nem keltett gyűlöletet a roma közösség ellen, és e kisebbség kirekesztésére sem irányult.

Az Smtv. 17. § (1) és (2) bekezdése szerint „a médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely egyház vagy vallási csoport elleni gyűlölet keltésére”, továbbá „a médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely egyház vagy vallási csoport elleni gyűlölet keltésére”.

A gyűlöletkeltés tartalmának meghatározásakor a – büntetőjogi kontextusban született – 30/1992. (V. 26.) AB határozatban megfogalmazottak közül az alábbiakat tekintjük irányadónak:

„Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság demokratikus jogállam. A demokrácia rendkívül összetett fogalom. A vizsgált kérdés szempontjából azonban lényeges, hogy tartalmilag jelenti a különbözőséghez való jogot, a kisebbségek védelmét, az erőszakról és az erőszakkal fenyegetésről, mint a konfliktusmegoldás eszközeiről való lemondást. A gyűlöletkeltés a fenti tartalmi jegyek tagadása, az erőszak érzelmi előkészítése. Visszaélés a véleménynyilvánítás szabadságával, az emberek meghatározott csoportjának, egy kollektivitásnak olyan intoleráns minősítése, amely nem a demokrácia, hanem a diktatúra jellemzője.” A gyűlöletkeltés alatt nem valamely kedvezőtlen és sértő vélemény kinyilvánítása, hanem olyan megnyilatkozások, „lázongó kifakadások értendők, amelyek alkalmasak arra, hogy az emberek nagyobb tömegében a szenvedélyeket oly magas fokra lobbantsák, amelyből gyűlölet keletkezően, a társadalmi rend és béke megzavarására vezethet”.

Az Alkotmánybíróság 1006/B/2001. számú határozatában kifejtette azt, miszerint „az Alkotmánybíróság az alapvető jogok korlátozásának vizsgálatánál - figyelemmel az Alkotmány 7. § (1) bekezdésére - meghatározó jelentőségűnek tekinti azokat a nemzetközi kötelezettségeket, amelyeket Magyarország nemzetközi egyezményekben vállalt [23/1990. (X. 31.) AB határozat, ABH 1990, 88, 93.]. A rasszizmust, a gyűlöletkeltést (gyűlöletbeszédet), a kirekesztést és a személyekkel, valamint az egyes társadalmi csoportokkal szembeni diszkriminációt - és az arra való felhívást - számos nemzetközi dokumentum ítéli el. Nemzetközi dokumentumok azt is rögzítik, hogy az államoknak hatékony intézkedéseket kell tenniük a jogsértések megakadályozására, illetve kifejezetten kimondják azt is, hogy a személyek jogai - így adott esetben a véleménynyilvánítási szabadság is - mások jogainak, szabadságainak, becsületének a védelmében bizonyos korlátozásoknak vethetők alá.”

Az 1006/B/2001. AB határozat indokolása a véleménynyilvánítás szabadságának a gyűlöletkeltő tartalmak tekintetében történő jogszerű korlátozhatósága kapcsán kimondja: „A gyűlöletkeltés a különbözőséghez való jog, a kisebbségek védelmének a tagadása, a konfliktusok erőszakos megoldásának az érzelmi előkészítése. Visszaélés a véleménynyilvánítás szabadságával, az emberek meghatározott csoportjának, egy kollektivitásnak olyan intoleráns minősítése, amely nem a demokrácia, hanem a diktatúra jellemzője.”

A határozat rögzítette továbbá: „A gyűlöletkeltés legszélsőségesebb, már ténylegesen bekövetkezett kártékony hatását bizonyító történelmi és jelenkori tapasztalatok mellett figyelembe kell venni azokat a mindennapi veszélyeket is, amelyek a gyűlölet felkeltésére alkalmas nézetek, eszmék korlátok nélküli kinyilvánításával járnak. E megnyilvánulások akadályozzák, hogy az emberek bizonyos közösségei harmonikus kapcsolatban éljenek más csoportokkal. Ez, növelve egy adott, kisebb vagy nagyobb közösségen belüli érzelmi,

szociális feszültségeket, szétszakítja a társadalmat, erősíti a szélsőségeket, az előítéletességet és az intoleranciát. Mindez csökkenti a plurális értékrendet, a különbözőséghez való jogot elismerő, toleráns, multikulturális, az emberek egyenlő méltóságának elismerésén alapuló, a diszkriminációt értékékként el nem ismerő társadalom kialakulásának esélyét. A véleménynyilvánítás és sajtószabadság körében az emberek meghatározott csoportjai elleni gyűlöletkeltés alkotmányos védelemben részesítése feloldhatatlan ellentmondásban lenne az Alkotmányban kifejezésre jutó politikai berendezkedéssel és értékrenddel, a demokratikus jogállamiságra, az emberek egyenlőségére, egyenlő méltóságára, valamint a diszkrimináció tilalmára, a lelkiismereti és vallásszabadságra, a nemzeti, etnikai kisebbségek védelmére, elismerésére vonatkozó alkotmányos tételekkel.” A 165/2011. (XII. 16.) AB határozat az Alkotmánybíróság idézett döntésében e tekintetben foglaltakat megerősítette.

Az 1006/B/2001. számú AB határozat arra is rámutatott, hogy „a Médiatv. támadott bekezdése nem azt jelenti, hogy a rádió- és a televízió- műsorokban ne lenne helye vitának, kritikának, ne jelenhetne meg a társadalmat jellemző véleménypluralizmus. A rendelkezés célja annak a megakadályozása, hogy a rádió és a televízió a sértő, faji alapon elítélő, kirekesztésre, diszkriminációra felhívó gyűlölködők ”hangerősítője” legyen.”

A 165/2011. (XII.20.) AB határozat szerint „fogalmilag kizárt a demokratikus közvélemény kiépítésének, fenntartásának eszközeként az olyan médiatartalom, amely tagadja a demokrácia intézményes, alapvető jogokhoz kapcsolódó alapértékeit. Nem szolgálja a demokratikus véleményképzést és döntéshozatalt az olyan médiatartalom, amely a demokrácia értékeivel ellentétes nézeteket hirdet” (ABK 2011. 1297)

A demokratikus nyilvánosság által megkövetelt vélemény- és sajtószabadság azonban kiterjed a sértő, akár szélsőséges álláspontok közzétételének lehetőségére is. A szélsőséges vagy sértő véleményekkel szembeni tolerancia pedig a demokratikus vita hatékonyabbá tételét segíti elő.

Az Alkotmánybíróság 1006/B/2001. számú AB határozatában – amelyet e tekintetben a 165/2011. (XII. 20.) AB határozat is megerősített – a médiaszabályozásbeli gyűlöletkeltés tényállását a büntetőjogi gyűlöletre uszítással azonosította; ez a mérce pedig szűkre szabja az Mttv.-t alkalmazó hatóság döntési mozgásterét.

Kirekesztő tartalmat az az üzenet hordoz, amely egy adott közösség elszigeteltségét, a társadalom egyéb rétegeitől való idegenségét, különállóságát igyekszik elérni. Mindez megvalósulhat egy műsorszám által annak eredményeképpen, hogy a célzott réteggel kapcsolatosan esetlegesen meglévő sztereotip gondolatok, vélemények felerősítésére válik alkalmassá, avagy erre irányul.

Akkor minősülhet továbbá egy tartalom kirekesztőnek, amennyiben annak kinyilvánítója arra törekszik, hogy az adott közösség tagjait valamilyen formában megakadályozza abban, hogy alkotmányos jogait érvényesíthesse, illetőleg ezt megnehezítse. Az ilyen szándék végső soron az adott közösség tagjainak a mindenki mással egyenlő mértékben megillető méltósághoz való jog érvényesülését, érvényesíthetőségét ássa alá.

Az emberi méltóságot sértő tartalmak képesek megvalósítani a kirekesztés tényállását, és fordítva, azonban az Smtv. 14. § (1) bekezdésben és 17. § (2) bekezdésben meghatározott tényállások külön-külön is megvalósulhatnak. Elképzelhető olyan tartalom, amely egy közösség társadalomban való elszigetelését olyan módon propagálja, amely nem jár egyenlő méltóságuk megkérdőjelezésével (ezáltal a közönség joga a méltóság értékét tiszteletben tartó tartalmakhoz nem sérül), illetve érhet egy közösséget olyan sérelem, amely a méltóság értékét vonja kétségbe, de anélkül, hogy az kirekesztésnek minősülne.

A vizsgált műsorszám a fentebb is említett szerkesztési elvek, módszerek alkalmazásával nem irányult a roma kisebbség társadalmi normákat elvető csoportként való bemutatására. A hatósági fellépés azért sem tekinthető indokoltnak, mert a műsor magát a társadalmi problémát, annak okait igyekezett körüljárni lehetséges megoldásokat keresve, és nem pedig a problémák elmélyítésére alkalmas, a roma kisebbség többségi társadalom általi elszigeteltségének megerősítésére alkalmas tartalmakat közvetített.

Egy adott médiatartalom jogszerűségének megítélésakor különös súlya van annak, ha a tartalom fontos, vitatott közéleti kérdéssel kapcsolatos. Egy ilyen témában született megnyilvánulás – az alkotmányos és a hatósági, valamint a bírósági gyakorlat szerint is – kevésbé korlátozható, mint más tartalmak.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a műsorszám az emberi méltóság megsértése mellett nemcsak a gyűlöletkeltésre, hanem kirekesztésre sem volt alkalmas a roma közösséggel szemben, hiszen eleve nem annak egészét, hanem csak egy részét állította be negatív színben, az elítélendő jelenségeket pedig nem faji alapon ítélte meg, illetve nem a közösség kulturális beállítottságának tudta be (tekintettel a jelentős számban felmutatott pozitív példákra is). Nem vitás, hogy a műsor provokatív, vitára ingerlő volt, többek érzékenységét sérthette, és egy régóta vitatott közéleti-politikai kérdéssel foglalkozott, de a sajtószabadság joga elsősorban éppen az ehhez hasonló vélemények számára biztosít védelmet.

A Médiatanács a műsorszám részletes vizsgálata alapján megállapította, hogy a Médiaszolgáltató Hír TV elnevezésű médiaszolgáltatásán 2012. március 30-án sugárzott „Célpont” című műsorszámmal, valamint annak március 31-én és április 1-jén sugárzott ismétléseivel kapcsolatban - az Smtv. 14. § (1) bekezdésében, valamint a 17. § (1) és (2) bekezdésében foglalt rendelkezések vélelmezett megsértése tárgyában - megindított eljárás során jogsértést nem tárt fel, ezért a Ket. 31. § (1) bekezdés j) pontja alapján az eljárást megszüntette.

A Ket. 31. § (1) bekezdése szerint „a hatóság az eljárást megszünteti, ha
(...)
j) a hivatalbóli eljárás jogsértést nem tárt fel.”

A jogorvoslatról szóló tájékoztatás a Ket. 72. § (2) bekezdésében, továbbá az Mttv. 163. § (5) bekezdésében foglalt rendelkezéseken alapul. A jogorvoslat elbírálásának határidejét az Mttv. 164. § (1) bekezdése határozza meg.
Az eljárás során a Ket. 153. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés szerinti eljárási költség nem merült fel.

Budapest, 2012. szeptember 12.

a Médiatanács nevében

Szalai Annamária
elnök

Kapják:

Személyes adat

dr. Vass Ágnes
hitelesítő tag